Norra Ängby Tidning

Årgång 40

Nr 4 • December 2018

NORRA ÄNGBY TRÄDGÅRDSSTADSFÖRENING

Vinnarna i foto-tävlingen

Bra kurs för bättre bilder

Kungligheter och kändisar på minnenas promenad

Nu finns boken om gatunamnens historia

Norra Ängbys trafikproblem

inledaren

Anna-Karin Ekholm
Ordförande i Norra Ängby Trädgårdsstadsförening

Stort gensvar på trafikenkäten

I det här numret av tidningen har vi ett fokus på trafiken. Som framgår av artikeln så har det gått ut en enkät via Facebook, och gensvaret har varit stort. Det problem som de flesta har rapporterat om är höga hastigheter på våra 30-vägar och problem med långtidsparkeringar. Båda problemen är välkända för de flesta boende i Norra Ängby. När nu Norra Ängby är ett område där många barn rör sig till och från skolan och andra aktiviteter så är så klart en säkerhets- och trygghetsfråga när så många kör fort på våra vägar. Om vi vill att fler barn ska kunna ta sig till skolan på ett säkert sätt och helst inte bli transporterade i bil av sina föräldrar så är det superviktigt att vi gemensamt bidrar till en säker trafikmiljö. Om vi vill förändra ett beteende så kan en bra start vara att börja själv med det nya beteendet. Det kanske blir en utmaning ?!

Det är superviktigt att vi gemensamt bidrar till en säker trafikmiljö.

Det har också börjat bli allvar med byggena av Snabba Hus i områdena nära Råcksta-rondellen; läs gärna artikeln längre fram i tidningen. Vi är inte glada över att se parkytor förstöras och vi anar dessutom att Stockholms Stad på sikt inte kommer att riva dem efter 15 år. Det är en mycket tråkig utveckling.

Tack alla ni som gett bidrag till föreningens äppelinsamling. De äpplen som ni har donerat till Trädgårdsstadsföreningen blir till glögg som säljs till självkostnadspris på några av våra arrangemang, Fototävlingen avslutad och Ängbykalendern är tryckt och på väg att delas ut till medlemmar. Det har varit en höst med få soltimmar och desto mer har vi längtat efter att få tända adventsstakar och adventsstjärnor i våra fönster. Julhelgen, med julafton på en måndag, kommer att ge många en möjlighet till långledighet utan att behöva utnyttja många semesterdagar. Det kan förtjänas att påpekas att om man lämnar sitt hus under längre tid så kan det vara bra att informera grannarna och be om lite extra tillsyn. Kanske skotta lite snö på gångar och trappor – om vi nu får nån snö men det hoppas vi ju!

God jul och gott nytt år!

NORRA ÄNGBY TIDNING

Tidningen ges ut av Norra Ängby Trädgårdsstadsförening. Föreningen förmedlar information om sin verksamhet via **Norra Ängby Tidning** och på hemsidan **www.norra-angby.se.** Redaktionen förmedlar även annan information som kan vara av intresse för tidningens läsare. Tidningens upplaga är 1800 ex och delas ut till alla hushåll i Norra Ängby. Kommer ut fyra gånger per år, i början av mars, juni, september och december. Deadline för material för kommande nummer är alltid ca en månad före utgivningsdatum.

Tidningsredaktion
Rolf A Olsson, redaktör, rolf@rao.se
Elisabet Engdahl-Linder, elisabet.engdahl.linder@gmail.com
Lotta Hirschberg, lotta.hirschberg@bredband.net
Britt Ullestad, britt.ullestad@gmail.com

Ansvarig utgivare
Anna-Karin Ekholm, annakarinekholm@hotmail.com

Tryck
Gävle Offset, www.gavleoffset.se, 026–66 25 00

Annonsförsäljning:
Johan Schaeffer, johan.schaeffer@yahoo.se, 0739 83 22 07.

Annonspriser:

Format		(bredd x höjd)	**Fyrfärg**
Helsida		183 x 255 mm	11 000 kr
Halvsida	Liggande	183 x 126 mm	6 600 kr
	Stående	89 x 255 mm	6 600 kr
1/3 sida	Liggande	183 x 83 mm	4 800 kr
	Stående	58 x 255 mm	4 800 kr
1/3 höjd	1 sp	58 x 83 mm	2 000 kr
	2 sp	120 x 83 mm	3 600 kr
Små liggande (ca 1/6 höjd)			
	1 sp	58 x 43 mm	1 100 kr
	2 sp	120 x 43 mm	2 000 kr
	3 sp	183 x 43 mm	2 800 kr

Annonsmtrl: Tryckfärdig högupplöst PDF till www.annons@rao.se.

Erbjudande: Boka fyra färgannonser i följd och du får 25% rabatt på samtliga fyra införanden!

Prenumeration
Har du flyttat från Norra Ängby, men ändå vill njuta av Ängbykänslan, kan du prenumerera på tidningen: Namn, adress och 100 kr på plusgironr 94 01 78–7 om du hämtar tidningen hos Galina. Porto 100 kr/år tillkommer om du vill ha den skickad till dig.

ISSN-nummer 2001–290X

MILJÖMÄRKT 3041 0965 TRYCKERI

FSC www.fsc.org MIX Papper från ansvarsfulla källor FSC® C017579

Vinnarna i fototävlingen. *De fotografer som fått bilder med Ängbykalendern 2019 prisades under julmarknaden i Björklunds hage första advent. Från vänster Mattias Henriksson, Pia Georgzen, Jesper Bjarnestam, Mattias Ludvigsson, Tomas Boding, Urban Brådhe och Anna Ledberg. Några av de utvalda fotograferna hade inte möjlighet att delta vid prisutdelningen; Helene Granström, Axel Näf, Jonas Högset och Kristofer Alriksson.*

Mikael Flobecker
Fastighetsmäklare
073 209 40 40
mikael.flobecker@hemfast.se

HEM

Som uppvuxen i Norra Ängby och boende här med familj, så vet jag precis som dig hur trivsamt livet är här!
Jag har den rätta känslan för området och kan husen mycket väl. Detta tillsammans med ett starkt personligt engagemang och ca 350 förmedlade hem i Norra Ängby, skapar det lilla extra för din försäljning.
Du kan känna att du får de absolut bästa förutsättningarna för en så trygg och bra affär som möjligt!
Kontakta mig gärna för en kostnadsfri värdering eller pratstund.
Jag kan förklara alla stegen i en försäljningsprocess och även ge tips och råd över saker som eventuellt kan förberedas inför en försäljning.

Din riktigt lokala mäklare i Norra Ängby!

HEM Fastighetsmäklare, Färjestadsvägen 12, 168 51 Bromma| Tunnelbana, Ängbyplan | hemfast.se

Tolv månader i

Januari *Foto: Pia Georgzen*

Februari *Foto: Jesper Bjarnestam*

Mars *Foto: Axel Näf*

April *Foto: Urban Brådhe*

Maj *Foto: Jonas Högset*

Juni *Foto: Kristofer Alriksson*

kalendern 2019

Juli *Pia Georgzen*

Augusti **Första pris!** *Foto: Mattias Ludvigsson*

September *Foto: Mattias Ludvigsson*

Oktober *Foto: Tomas Boding*

November *Foto: Helene Granström*

December *Foto: Anna Ledberg*

Mattias Ludvigsson är inte bara biträdande chef på Budgetdepartementet. Han är även vissångare och duktig fotograf som fått två bilder utvalda till nästa års Ängbykalender.

Mattias vinnarbild är en hyllning till ljuset och Norra Ängby

Årets kalendervinnare Mattias Ludvigsson är både en aktiv fotograf och vissångare. Han har till och med komponerat en visa om Norra Ängby som ni kan få lyssna till på Trädgårdsstadsföreningens årsmöte den 26 mars. Mattias har lovat att sjunga till kaffet.

Mattias har fått med två bilder i nästa års kalender. Gemensamt för bilderna är ljuset. När solen belyser den skingrande dimman på Beckombergavägen och när facklan lyser upp spången där barnen går på ljuskvällen vid Kyrksjön.

Aktiv med kameran

Det är en aktiv fotograf jag träffar. Hustrun berättar en historia om när de besökte Grand Canyon i USA. På kvällen satt alla par och njöt av den fantastiska solnedgången. Men hon fick sitta ensam, medan Mattias fotograferade. Lösningen på detta är att även hustrun börjat fotografera.

Kärleken till Norra Ängby

Familjen, som nu består av två barn och hustru, flyttade till Norra Ängby 2009. Först till Danavägen och sedan hittade familjen sitt hus på Torgnyvägen. De fastnade för området med uppvuxna trädgårdar och träpaneler. Kärleken till Norra Ängby är påtaglig.

Arbetslivet tillbringas på Utbildningsdepartementet där Mattias är biträdande chef med ansvar för budget och ungdomsfrågor.

Ängbykalendern 2019 delas ut i postlådorna till Trädgårdsstadsföreningens medlemmar. Juryns motivering till årets vinnarbild: "Mattias Ludvigsson har fotograferat vår längsta gata i ett vackert fotoperspektiv och fångat morgonens tidiga solstrålar på ett mycket härligt sätt."

Är man fotointresserad brukar man förr eller senare satsa på bättre kameror. Mattias har flera systemkameror, och har framförallt satsat på bra (ljusstarka) objektiv. Han tipsar om att man kan köpa mycket begagnat. Bra reor finns också, sista kameran köpte han ny, med 80 procents rabatt. Tips www.fotosidan.se

Se hur ljuset faller

Mattias tips, till alla som fotograferar är, ha med kameran när du är ute. Det dyker alltid upp tillfällen värda att fotografera. Se hur ljuset faller och testa att fotografera med olika skärpedjup.

Årets vinnarbild är en hyllning till ljuset och Norra Ängby.

Text och foto. Elisabet Engdahl Linder

VI UTFÖR ALLT INOM
TRÄDGÅRD & UTEMILJÖ

Sköna TRÄDGÅRD

www.skonatradgard.se
0735-331237

Hemköp Ängby Torg
Den personliga matbutiken
Öppet: Mån-fre 8-21, lör-sön 9-21
Ängby Torg. Tel: 08-37 65 90

Fotojuryns funderingar

Uppdraget att välja bilder till kalendern var inte helt lätt. Det kom in 67 höstbilder men färre sommar- och vårbilder. I den konkurrensen var det alltså betydligt svårare att bli utvald med en höstbild än med en vår- eller sommarbild.

Juryn – Göran Digne, Anna Kagebeck och Stefan Nilsson – kände inte till deltagarnas namn under fototävlingens urvalsprocess. Jurymedlemmarna är alla erfarna fotografer och både Anna och Göran har tidigare år tävlat med bilder till Ängbykalendern. Göran Digne vann tävlingen 2017 och Anna har vunnit andra pris och hedersomnämnande. I år deltog de självklart inte med egna bilder.

Fotojuryn har ett råd till alla som vill delta i fototävlingen nästa år.

– Vänta inte med att fotografera till nästa höst då bilderna ska lämnas in. Börja fotografera redan nu i vinter och försök sedan hitta fina motiv även under våren och sommaren.

De flesta bilderna till årets tävling var tagna med mobilen och det blir numera riktigt fina bilder även rent tekniskt. Och mobilen har man ju oftast med sig.

De vanligaste motiven

Norra Ängby är tacksamt för fotografer. Badbryggan vid Kyrksjön och Beckombergavägen är de mest populära motiven genom åren. Bryggan ger linjer och djup i bilderna och blodlönnarna längs Beckombergavägen är färgstarka och ger ett bra perspektiv. Det har varit svårt för juryn att helt undvika dessa tacksamma motiv i urvalet men eftersom de är med så ofta så känns det som om nästa års jury kommer att ta emot andra motiv med tacksamhet för att det inte ska bli alltför många upprepanden i bildvalen.

Här kommer lite fototips och juryns önskemål inför nästa års fototävling.

Anna Kagebeck skulle gilla fler bilder från de många evenemangen och livet i Norra Ängby.

Göran Digne skulle gärna se bilder från till exempel en fotbollsmatch på IP. Göran tycker att man då kan pröva att fotografera i ovanligare vinklar. Ta exempelvis en bild från en fotbollsmatch med kameran nere vid marken. Eller fundera på vad som är tidstypiskt för Norra Ängby en viss månad. Exempelvis städbilen i mars eller äppelsöndagen i september.

Stefan Nilsson tipsar om att man kan fotografera detaljer som är kända för många i Norra Ängby, exempelvis en detalj på slottet eller i ett typiskt Ängbyhus.

Ängbymotiv och årstid

Det är viktigt att man kan se att det är en bild från Norra Ängby. Ängbymotiv och en tydlig årstid ingår i förutsättningarna i fototävlingen. När det som i år var så få bilder från vissa årstider var det svårt att i alla bilder helt uppfylla kravet på ett tydligt Ängbymotiv.

Juryn tycker att det är fantastiskt att det finns så många engagerade fotografer i Norra Ängby. Anna Kagebeck har under hösten lett den första fotokursen för Ängbybor som vill utveckla sitt fotograferande.

Dokumentation av Norra Ängby

Fototävlingen innebär också en ovärderlig bildskatt. Även du som inte blev en av de utvalda med bilder i kalendern bidrar till denna värdefulla dokumentation av Norra Ängby. Bilderna finns bevarade. Dessutom är redaktionsgruppen för Norra Ängby Tidning tacksam för att ha ett så rikt bildarkiv till artiklar i föreningens medlemstidning. Även om bilderna inte passade i kalendern så kan de vara utmärkta för tidningen i ett annat sammanhang.

Text och foto: Elisabeth Engdal Linder och Rolf A Olsson

Vi har som regel
att en rak regel
ska vara rak.

Kvalitet är ofta inte
mer komplicerat än så.

EKESIÖÖ

VI KAN BYGGMATERIAL

Anna Kagebeck har under hösten visat deltagarna i fotokursen hur man kan göra det ännu mer roligt och intressant att fotografera.

Så kan man utvecklas som fotograf

De elva deltagarna i Trädgårdsstadsföreningens fotokurs talar nu om bilder på ett helt nytt sätt.

Jag besökte den tredje kurskvällen på Tempus, den 8 november. Kursledare Anna Kagebeck visade deltagarnas insända bilder på en stor duk. De hade fått i hemläxa till kvällens möte att ta tre bilder med olika skärpedjup; en bild där motivet var helt stilla, en bild som visade på rörelse och en bild med fokus på en detalj.

Det var imponerande att höra deltagarnas diskussioner om skärpedjup, iso-tal och panoreringar. Under kursen har deltagarna också diskuterat hur man ska bli medveten om ljuset och hur man bygger upp sin bild för att framhäva huvudmotivet.

Avbild, form och budskap

Elisabet Engdahl Linder är med i styrelsen för Norra Ängby Trädgårdsstadsförening. Hon tog initiativet till fotokursen och har själv varit med som deltagare.

En sak som fastnat hos Elisabet är fotografens utveckling där steg ett är att avbilda, steg två att hitta former och steg tre att kommunicera med sin bild.

– Vi lärde oss både att se fotograferandet med nya ögon och kamerans tekniska möjligheter.

Anna visade exempel på bildbearbetning i kameran och i datorn. Det finns både enklare gratisappar och mer avancerade program för att att beskära och bearbeta ljus, färger, kontraster, skärpa med mera.

Text: Rolf A Olsson

Foto: Elisabet Engdahl Linder

Nya fotokurser i vår

Det blir en ny grundkurs i vår och även en fortsättningskurs.

Nästa grundkurs blir 6 mars, 20 mars och 3 april. 18:30-21. Pris 300kr per person, samma som förra gången.

Deltagarna i den första kursen uttryckte önskemål om en fortsättningskurs och Anna Kagebeck kommer att erbjuda en fotokurs del 2. Datum meddelas senare.

Ska du bjuda till bröllop, födelsedag, examen eller kanske ett hejdundrande jubileum?

Ring mig så ordnar vi till med en riktig fest!

Levererar till både slott och koja

Paul Degen Catering
Tel: 08 - 37 52 58
Mobil: 070 - 327 67 37
www.pauldegen.se

Nils bok är klar

Nils Ringstedts bok om Norra Ängbys gatunamn är klar. Nils har tidigare berättat här i vår tidning om den historiska bakgrunden till ett antal gatunamn men eftersom det finns så många gator i Norra Ängby skulle det ha tagit väldigt många år innan vi hade kunnat presentera alla gator. Nu finns de i den nya boken som ingår Bromma hembygdsförenings skriftserie.

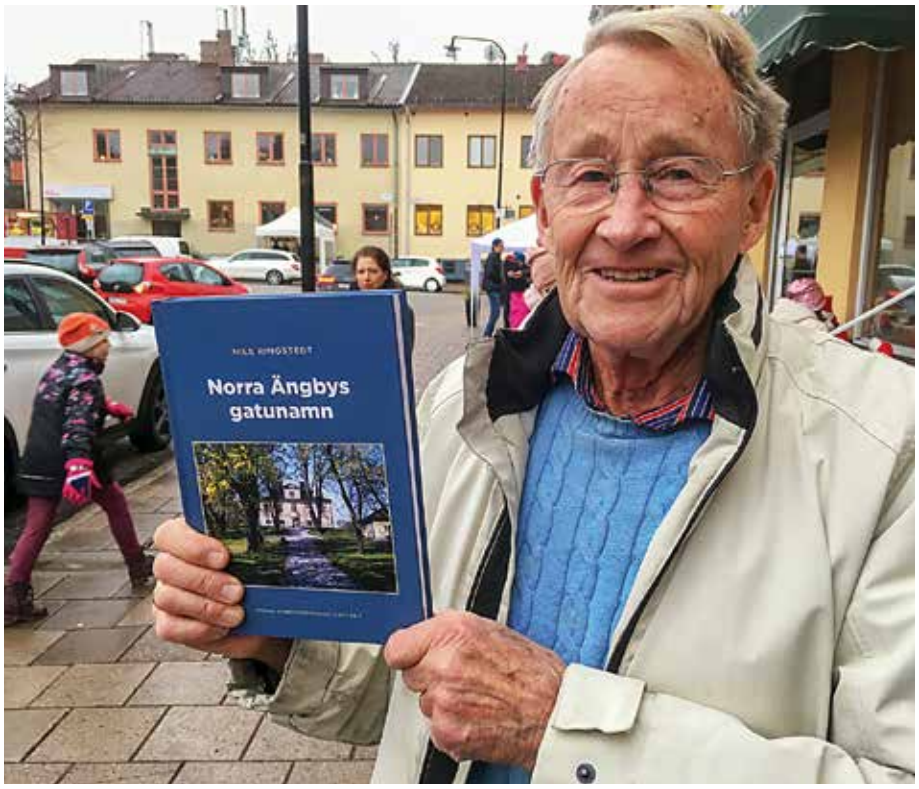

Nils Ringstedt har kartlagt våra gatunamns historia och kan nu visa upp den färdiga boken.

Boken har undertiteln ”en färd genom Nordisk historia”
– Jag har skrivit korta berättelser om gatornas historik och hoppas att min bok skall ses som en populär historiebok om olika platser, föremål och kända personer – allt är ju samlat inom två hårda pärmar!

Boken har bilder på alla gator och foton även på intressanta fornminnen som lånat namn till gator.

– Min förhoppning är att Norra Ängbybor genom boken ska få kunskap och glädje av att känna till historiken bakom alla de spännande namnen i stadsdelen!

Varför är du intresserad av Norra Ängbys gator och kvarter?
– Norra Ängby i Stockholm har flest gator med arkeologisk anknytning. Det lockade mig som arkeolog och som mycket historieintresserad att skriva om alla gator och förklara bakgrunden till många kvartersnamn i Norra Ängby. Det har varit en mycket spännande ”resa”. Den har ju pågått i flera år genom de artiklar om olika gator som jag har skrivit i tidningen.

Medlemspris

Medlemmar i Trädgårdsstadsföreningen kan köpa Nils Ringstedts nya bok för medlemspriset 150 kr. Ring Anna-Karin Ekholm, 08-30 66 77, och hämta boken hemma hos henne. Boken kommer också att säljas vid föreningens olika evenemang under året. Andra möjligheter är att köpa boken via nätet på Bokus eller Adlibris. I Norra Ängby säljs den av Galinas vid Ängby torg. Priserna varierar då från 157 till 180 kronor.

Vem bestämde namnen på gatorna?
– Det var Stockholms stads Byggnadsnämnds Namnberedning som fick uppdraget att 1921 ge namn åt de nya förstädernas gator och kvarter. I beredningen deltog filologen fil.dr. Gösta Langenfelt, lektor i Bromma läroverk när jag gick där åren 1945 – 1953. Langenfelt var mycket aktiv i Bromma Hembygdsförening. Alla gator och kvarter namngavs i Bromma. Om gatu- och kvartersnamnen i Bromma skriver Langenfelt i en artikel i hembygdsföreningens årsbok 1944.

Varför blev det fornnordisk anknytning till gatorna i Norrra Ängby?
Namnberedningen följde bland annat den så kallade kategoriprincipen. Den innebar att ett visst geografiskt områdes kvarter och gator fick namn som hörde till samma kategori.

Smedslätten fick sagonamn, Ålsten barndomens lekar och danser och anknytning till terräng och terränghistoria, Höglandet dalska sockennamn och Nockeby menagerinamn – namn på olika djur. I Ulvsunda fick gator namn efter fältherren Lennart Torstenssons gods. Gatorna i Åkeshov fick litterära namn, Södra Ängbys gator efter framstående målare och skulptörer.

Norra Ängbys gator fick namn efter bland annat det folkvandringstida och vikingatida Sverige. Gatunamnen återspeglar händelser, platser och personer som hörde samman med denna tid.

Berömda fornminnesplatser
Svenska berömda fornminnesplatser är till exempel Kivik, Håga, Ultuna, Åloppe, Tegneby, Tanum, Badelunda, Runsa, Torsburg, Tingstäde, Frösö, Galtabäck, Möjebro, Ramsund, Rök och Valsgärde. Utomsvenska namn är Miklagård, Holmgård, Hedeby, Frankland, Frisland, Stiklastad och Svolder. Och flera gator knyter an till kända forskare som sysslat med fornforskning och nordisk forntid. Några exempel är Johannes Bureus, Elias Brenner, Rickard Dybeck, Johan Hadorph, Bror Emil Hildebrand, Hjalmar Stolpe, Johan Gustaf Liljegren, Johan Peringskiöld för att nämna några.

Kvarteren heter exempelvis Runstenen, Gravröset, Ättehögarna, Stensättningen, Ättebacken och Vikingatiden – alla hänförande sig till gravar och gravfält i närheten. Många kvarter har namn på fornföremål som till exempel Brakteaten, Hjaltet, Flintyxan, Bärnstenspärlan, Runstaven och Söljan.

Text och bild: Rolf A Olsson

Två julmarknader

Det arrangerades två julmarknader i Norra Ängby i år. På Trädgårdsstadsföreningens julmarknad söndagen den första advent i Björklunds hage prisades de fotografer som fått sina bilder med i nästa års Ängbykalender (se sidan 3). I ståndena fanns kransar, julgodis och mycket mera. Tomten tog emot barnens önskelistor och bjöd på skumtomtar. Dagen före var det handlarna runt torget som arrangerade sin julmarknad. Många skolklasser hade dukat upp bord för att sälja bullar, ljus och godis. Trädgårdsstadsföreningen sålde Engiabyglögg, Hembygdsföreningen sålde Nils Ringstedts nya bok om Norra Ängbys gatunamn och hos Fjelkners avgordes årets pepparkashustävling.

Unga brottsoffer vågar inte anmäla

Både polis och socialtjänst har uppmärksammat ett ökat antal ungdomsbrott, framförallt under gångna sommaren. Polisen och fältassistenterna i Bromma arrangerade ett möte i mitten av november för att ge mer information till ungdomar och deras föräldrar.

Det är gäng, som ingen vill nämna vid namn, som rört sig runt i Bromma och rånat andra ungdomar. Ibland har förövarna även gjort sig skyldiga till misshandel. Även viss knarkförsäljning förekommer.

Platser som ungdomarna frekventerat är Ängby torg, Ängby IP, Brommaplan, Alvik och Abrahamsbergs T-bana. Polisen säger sig nu ha kontroll på gängen och punktmarkerar dem, men polisen lider som vanligt av för lite resurser.

Viktigt med kvällsvandringar

Det som är nytt och mycket oroande är att ungdomar som blivit utsatta för brott, inte vågar polisanmäla brotten eller vittna i rättegång. När polisen inte får in något underlag, så kan man inte lagföra unga kriminella. Ett moment 22. Ett annat problem som dykt upp är hot mot dem som skulle kunna vittna. Polisen uppmanar ungdomar att anmäla och att vittna och att man kan göra det i grupp. Och det finns stöd att få.

Med anledning av detta vill vi i Trädgårdsstadsföreningen uppmärksamma Ängbybor på hur värdefullt det är för våra ungdomar att det rör sig vuxna i området även på kvällstid. Det kan vara kvällsvandrare eller de som bara tar en sväng med hunden förbi Ängby torg eller IP

Vilket stöd erbjuds ungdomar som utsatts för brott ?

Stödcentrum kan ge rådgivning, samtalsstöd samt praktisk hjälp i kontakten med polis, åklagare och försäkringsbolag. Vittnen till brott och anhöriga erbjuds också stöd och hjälp.

E-post: stodcentrum.nord@stockholm.se
Telefon: 08-508 48 015
Besöksadress: Sundbybergsvägen 15, Solna

Man kan få ett målsägarbiträde, en person som är med vid en eventuell rättegång, som även kan vara med vid första förhöret. Även fältassistenterna kan vara behjälpliga för dessa ungdomar.

Vad händer med ungdomar som lagförs för grova brott?

De som är under 15 år överlämnas till Socialtjänsten för åtgärder. Ungdomar mellan 15 och 20 år kan lagföras och även frihetsberövas, men får straffrabatt pga av sin ungdom. Ungdomar mellan 15 och 18 placeras i sluten ungdomsvård i stället för fängelse.

Elisabet Engdahl-Linder

Wretmans Bilservice AB

Bilreparationer och Service
originaldelar till alla märken

Jämtlandsgatan 139 Vällingby
(OK Macken i Vällingby)
08-377813

37528@okq8bilverkstad.se

Välkommen till Lena!

Ängby Salongen

Boka klipptid:
08-37 03 32 eller 070 982 96 87
Bergslagsvägen 270 – Islandstorget

”Allt i livet måste inte vara lönsamt”

I mer än tio år har Pär Wilhelmsson mustat äpplen på Trädgårdsstadsföreningens äppeldag. Den 30 septemeber var han tillbaka i Björkan med sin gamla press.

– I år har jag fått veva för hand, berättar han. Det finns en motor till men den gick sönder för några timmar sedan.

Att musta äpplen med den gamla pressen är en fritidssyssla för Pär. Han åker runt på olika evenemang och visar hur det gamla hantverket utövades förr.

– Den här pressen köpte min mammas husmorsförening i en liten by norr om Uppsala på 1940-talet. Mamma och de andra husmödrarna mustade äpplen.

Egentligen var det en potatispress från början som man kunde tillverka potatismjöl med.

Lärare i ekonomi

Pär Wilhelmsson kan inte leva på att vara mustarmästare. Det är en hobby. Hans egentliga yrke är att vara lärare i ekonomi på Högskolan i Gävle.

Att musta äpplen i en urgammal press är förstås inget han lär ut till de ekonomistudenter som vill starta ett lönsamt företag.

– Nej, men man gör inte allt här i livet för att vara lönsam.

Äppeldagen i Björklunds hage lockade inte så många besökare i år och insamlingen av äpplen blev inte så omfattande som föreningen hade hoppats på detta äppelrika år. Stort tack till er som ändå kom med äpplen.

Text och foto: Rolf A Olsson

Per Wilhelmsson är egentligen lärare i ekonomi på högskolan. På fritiden visar han hur man kan musta äpplen med en gammal äppelpress. Och även i år väckte det gamla hantverket intresse under Trädgårdsstadsföreningens äppeldag i Björklund hage.

NORRA ÄNGBY
BYGG AB
Patrik Holmström • 0739-44 88 19 • norraangbybygg@outlook.com

VÄLKOMMEN TILL
ISLANDSTORGET
Tel 08-37 94 42. Mån-fre 6-22. Lör-sön 8-22.
preem

Försäljning, service och reparationer av cyklar, mopeder och barnvagnar. Bildäck, reservdelar och tillbehör. Välkommen till
Nords Sport & Motor
Runstensplan Tel 08-37 62 00

Äppelsöndagen

Sista söndagen i september samlade vi in äpplen till föreningens fina glögg. Eftersom vi då fick in alldeles för lite äpplen blev det ytterligare en insamling veckan efter. Med lite extra tjat så blev det riktigt bra. Tack alla för hjälpen.

Carola och Krister

Ängbyloppet

Ängbyloppet genomfördes i Björklunds hage som vanligt på parklekens dag i september. Cirka 65 barn i olika åldrar deltog och i mål väntade medalj kanelbulle och festis.

Förutom loppet var det aktiviteter med bl a ansiktsmålning fiskdamm och underhållning med Aja Baja Band. Jonglören Ola underhöll oss hela dagen med sina konster.

Tack till er föräldrar som hjälpte till före under och efter loppet.

Carola Bengtsson

FJELKNERS
FASTIGHETSMÄKLERI

Välj en trygg och erfaren mäklarbyrå

Din lokala mäklare på Ängby Torg

Vi kan Bromma och har stor erfarenhet av försäljningar av boenden i Norra Ängby. Vårt sätt att arbeta ger dig högsta möjliga slutpris. Fri värdering ingår alltid.

Du är varmt välkommen in för att träffa Christina och Kristina på vårt kontor på Ängby Torg. Det går också bra att kontakta oss via telefon eller mail.

Kristina Mattsson
Fastighetsmäklare

Christina Sylvan
Fastighetsmäklare

Ängby Torg 6 & Alviksvägen 103, Bromma
www.fjelkners.se | 08-26 86 00

Norra Ängby Trädgårdsstadsförening har under hösten genomfört en undersökning som lockade många att dela sina åsikter och idéer. Drygt 160 svar på trafikenkäten har samlats in och kommer ligga till grund för vidare arbete.

Enkäten var öppen och enkel, boende i området fick skriva ned vilka problem de upplevde att det finns i trafiken, tillsammans med förslag på lösningar. Många av dem väldigt genomtänkta och utförliga.

Höga farter och

Text: Stefan Tell Foto: Urban Brådhe

Den absolut vanligaste synpunkten är hastigheten, oavsett var i Norra Ängby det gäller. Vi har en hastighetsbegränsning på 30 km i timmen på nästan alla gator, som tyvärr inte respekteras av alla. Genomfartsgatorna är breda och långa, vilket kanske lurar några att tro det är en högre hastighetsgräns än så. Troligtvis vet dock de flesta att det är 30, men väljer att strunta i det av oförklarliga skäl.

Sträckan Åkeshov till Ängby Torg är cirka en kilometer lång. Håller man 30 tar det två minuter att köra den. Höjer man hastigheten till 50 sparar man ungefär 45 sekunder. Då har stoppsträckan fördubblats från 13 till 26 meter. Det motsvarar nästan ytterligare tre parkerade bilar efter varandra. Bästa alternativet vore att åka 45 sekunder tidigare istället.

Enligt undersökningar överlever de flesta fotgängare en krock med bil som kör i 30. Ökas hastigheten till 50 är risken att dödas många gånger större. Enligt NTF ger en påkörning i 50 motsvarande skador som att hoppa från tredje våningen. De flesta hus i Norra Ängby är inte ens så höga.

Gator eller genomfartsleder?

Bällstavägen är nog den enda egentliga led som går genom Norra Ängby, om man ser till hur trafiken förväntas gå. Men det finns även två andra gator som används på samma sätt, Beckombergavägen och Vultejusvägen. Båda kan användas av boende i området för att undvika lite av köerna på antingen Bergslagsvägen eller Bällstavägen. Men används även av bilister som bara tar en genväg genom hela Norra Ängby.

I trafikenkäten uttrycker många boende sin frustration över den höga hastigheten, att gatorna fylls upp med långtidsparkerare som gör den svårnavigerad för bilister och cyklister, samt en önskan att till varje pris göra något åt problemen.

Beckombergavägen

Beckombergavägen är den gata där flest synpunkter på trafiken och säkerheten nämns. Den enkla förklaringen är att det är en väldigt lång gata, som går hela vägen från Åkeshov förbi Runstensplan och ner till Beckombergaområdet. Trots att det är genomfart förbjuden på större delen av gatan blir det ändå en smitväg för att undvika köer på Bergslagsvägen. Samma gäller för tung trafik som inte heller är tillåten, men passerar där dagligen. En skylt informerar om detta vid Åkeshov och Runstensplan, men mer än så är det inte.

”Personbilar och tung trafik använder vägen som genomfart/smitväg istället för Bergslagsvägen. Detta medför höga hastigheter mellan 50-80 km/h alla tider på dygnet och är en jätterisk med alla barn i området som inte är gamla nog att bedöma avstånd, eller som cyklar på vägen och trängs undan av bilar i hög hastighet. Jag ser det här dagligen och det är ett under att det inte har hänt något allvarligt än.

Med bilar parkerade längs med hela Beckombergavägen som skymmer sikten, innebär det fara för livet att försöka se om det kommer någon bil när man ska korsa vägen.”

Vultejusvägen

Vultejusvägen nämns också ofta, av ungefär samma skäl som Beckombergavägen. Perfekt val om man vill slippa morgonköer på Bällstavägen även om det kräver krypkörning förbi Ängby Torg och Norra Ängby skola.

”Bilar och lastbilar kör för fort, ett fåtal håller 30 km/h. Många gående och cyklister lever farligt. Har försökt få hjälp från ”trafikkontoret” i flera år, men det rinner ut i sanden. Mätning för ett par år sedan indikerade medelhastighet på 37 km/h om jag minns rätt. Dags att få ner innan det händer en allvarlig olycka. Förundras över boende i området som inte håller hastigheten ...”

Ängby Torg

Reglerna för trafik och parkering vid torget har också tagits upp. Där passerar många bilar, fotgängare och cyklister som inte alltid kommer helt överens. Parkeringsbestämmelserna kan upplevas lite förvirrande med tillåtet på ena sidan av gatan men inte den andra, vilket gör att vill man vara laglydig måste man gå över ➤

farliga skolvägar

gatan för att handla. Här körs det också fort, främst på kvällstid, trots rätt många svängar en bil ska klara av.

”P-förbud utanför Hemköp pga det tidigare låg en busshållplats där som dock är borttagen sedan ett par år. Så kunderna till butiken får böter och blir arga.”

Norra Ängby skola

Trafiken på Vultejusvägen vid skolan är kortvarig men väldigt intensiv på morgonen. Då skolan låser upp sina lokaler för de flesta elever 08:00 och lektionerna börjar 08:10 blir det väldigt många barn och vuxna som anländer ungefär samtidigt. Utöver det kan man även räkna in de som kör förbi skolan på sin väg rakt genom Norra Ängby för att slippa köer på Bergslagsvägen eller Bällstavägen.

Stoppförbudet på Stobaeusvägen och även Vultejusvägen vid ängen följs endast de dagar det finns parkeringsvakter på plats. Alternativet att ställa sig på parkeringen bredvid skolan gör att bilar måste passera en strid ström med gående och cyklande barn och föräldrar.

”Biltrafiken utanför skolan på morgonen. Föräldrar uppmanas av skolan att så långt det går inte använda bil för att lämna/hämta barn på skolan, särskilt på morgonen. En stor del av trafiken utanför skolan på morgonen består dock av bilister som inte ska till skolan, utan som använder den som ”smitväg” mellan Bergslagsvägen och Spångavägen.”

Nya Elementar

En av de stora infarterna till Norra Ängby är såklart väldigt belastad av trafik, med en skola som växer och även en ökande infartsparkering som fyller Beckombergavägen fram till Snorreängen. Här har dock lite utveckling skett med ett nytt övergångsställe över Beckombergavägen som först skapade problem med trång passage, men som nyligen fått en skylt med stoppförbud närmast för att lösa detta.

”Barnen som ska till Nya Elementar har en livsfarlig skolväg. Man har gjort mycket för trafiksituationen vid torget och Norra Ängby skola, men barnen på Nya Elementar har inga farthinder alls vid övergångsställena. Ibland kör bilarna i 70 km/h, ofta i 40 och 50.

Dessutom är övergångsställena vid Nya Elementar under all kritik. Där borde det vara övervakat övergångsställe närmast rondellen. Det andra övergångsstället borde ha farthinder.

Dessutom bryter många föräldrar mot reglerna och parkerar på cykel/mopedparkering och andra olämpliga ställen. Det gör att elever som parkerar sin cykel och sedan ska gå in i skolan, riskerar att bli överkörda av någon vuxen som har bråttom när de backar.”

” Skolväg med alla parkerade bilar längs hela sidan. Mycket cyklar, gående barn. Barn är skymda av bilarna. Har sett en pojke som blev påkörd när han upplevde trottoaren för trång av fotgängare och gav sig snabbt ut mellan parkerade bilar i vägbanan och en bil kom från Åkeshov ... Han klarade sig som tur var! Cyklister på gångbanan som kör zick-zack mellan fotgängare, barngrupper... De vågar inte cykla på vägen för att det är för trångt!”

Åkeshovsrondellen och tunnelbanestationen

Det kom flera förslag på hur rondellen vid Åkeshov kan göras säkrare. Att den kan passeras i hög fart är nog det största problemet men det finns även enkätsvar som tar upp att rondellen lätt fylls med bilar vid rött ljus och hur området runtom upplevs osäkert för fotgängare och cyklister.

När gående och cyklister har passerat över till tunnelbanesidan möts de av nya faror när de ska gå över cykelbanan eller återigen ska passera en väg för att parkera sin cykel.

”Många bilister kör fort och farligt genom rondellen, samt observerar inte väjningsplikt vid övergångsstället (vid släckt trafikljus) och utsätter oskyddade trafikanter för fara.”

”Vid stationen finns ett cykelställ där man måste korsa en väg för att ta sig till stationen. På denna väg kör bilar alldeles för snabbt (ej 30 som aviserat utan oftare 60). Här är även en cykelbana som tar slut mitt på denna väg och cyklister måste korsa bilvägen för att komma in i cykelbanan igen på samma ställe där man behöver korsa vägen för att ta sig till cykelställ. Här stannar också många bilar för hämtning/lämning till t-bana vilket ökar kaos.”

Ängbyplan & Islandstorget

Två stora korsningar över Bergslagsvägen innebär faror för alla trafikanter, men under tiden vi gjort denna undersökning har arbete gjorts vid Islandstorget. Om detta har gjort den säkrare är svårt att svara på då projektet inte riktigt är färdigt.

Klart är däremot att dessa områden lider av ungefär samma problem. Mycket trafik, hög fart på bilar som passerar men även cyklar som korsar gångbanan direkt efter övergångsställen. Den stora skillnaden är väl att vid Islandstorget är det även barn och ungdomar som ska ta sig genom korsningen till Södra Ängby skola medan det vid Ängbyplan är en större andel vuxna på väg till tunnelbanan.

Kringliggande gator fylls på samma sätt som vid Åkeshov av långtidsparkerade bilar och daglig infartsparkering. Hur området kring Islandstorget kommer att påverkas av det planerade bygget av Snabba Hus vid Råckstarondellen med eventuell infart genom västra Norra Ängby är oklart ännu.

”Stora korsningen. Bilarna stannar inte för gående över vägen. Har flertalet gånger varit hårsmån från att blivit på/över-körda.”

”Korsande cykelbana efter övergångsstället, när man som gående ska gå till tunnelbanan. Livsfarligt pga att korsande cyklister kör mycket fort, lång raksträcka, och lutning, farten blir farligt hög. Som gående behöver man först hålla koll på svängande bilar som ska korsa övergångsstället, och när man väl kommit över till andra sidan hamnar man, efter ungefär två steg, på en korsande cykelbana.”

”Då avgift för parkering införts i de flesta delar av Bromma innebär det att infartsparkeringen och trafiken har ökat i de områden där det fortfarande är avgiftsfritt att stå, dvs Norra och Södra Ängby. Extra mycket på de gator som ligger nära T-banestationer.”

Bällstavägen

Den längsta vägen genom Norra Ängby där högsta tillåtna hastighet är 50 km i timmen. Kvällstid, särskilt på vår och sommar utforskas betydligt högre hastigheter än så. Bidragen som nämner denna gata tar upp problemen med otaliga anslutande vägar, dåligt beskurna träd och buskar, farliga övergångsställen och en smal trottoar som delas av fotgängare och cyklister.

”Varför har en så trång väg med massor av anslutande gator och övergångsställen 50 km/h som hastighetsbegränsning när det är 40 i Bromma Kyrka vid Blomsterlandet?”

”Osynliga och mörka övergångsställen på Bällstavägen som är väldigt förvirrande. Vissa har sina skyltar stående bakom träd, andra är i mörker pga dåligt placerade lampor och inte alla har mittrefug.”

” Inkonsekvent skyltning som förvirrar och skymmer de viktiga skyltarna.”

Runstensplan

Det som kunde varit ett fint torg har istället blivit en trafikplats som inte är väl utformad för vare sig bilister, cyklister eller fotgängare. Sedan antalet boende i Beckomberga fördubblats på några år har trafiken ökat markant då detta är en av de stora infarterna till grannområdet. Här kryper också de parkerade bilarna från Beckomberga, som uppenbarligen har för få parkeringsplatser, upp i Norra Ängby.

Många boende i västra delen av Norra Ängby har heller inga övergångsställen för att passera de ovanligt breda gatorna. Gator där de som kör där för att komma vidare, inte för att komma dit.

” För hög hastighet på bilar på Bällstavägen – kör utan att respektera rundel.”

” Inget övergångsställe över Beckombergavägen ned mot Beckomberga.”

”Häckar och träd skymmer fotgängare och cyklister.”

Västra Norra Ängby

Långskeppsgatan är en väldigt lång och bred gata och med utbyggnaden av Råcksta har den även blivit parkeringsplats för boende där. Fler bilar som passerar med siktet inställt långt bort. På hela sträckan finns inte ett enda övergångsställe, vilket såklart inte är bra på något sätt. Några avsmalnande farthinder för att bryta siktlinjen skulle förbättra läget något och inte vara särskilt svårt att genomföra.

Svoldervägen och Islandsvägen används som smitvägar för de som vill komma snabbt förbi köerna på Bällstavägen. Hedebyvägen och Bergslagsvägens lokalgata kan komma att bli betydligt mer trafikerad framöver om beslutet med infart till Snabba husen vid Råckstarondellen kommer gå via Norra Ängby.

Bergslagsvägen med lokalgata

Buller, racing på kvällarna, farliga korsningar och dåligt underhåll av lokalgatan som har rejäla sättningsskador på många ställen. Så kan den väldigt långa gatan sammanfattas. Och infartsparkering såklart i närheten av tunnelbanestationer.

Många går över denna väg, unga som gamla. Jag är livrädd varenda gång jag går över pga att alla kör så fruktansvärt snabbt. En tidsfråga innan något händer."

"Sänk hastigheten och se till att hastighetsgränserna hålls (fartkameror)."

"Onödigt hög bullernivå som tidvis stör i hela Norra Ängby. Byt ut befintliga bullerplank mot högre och mer moderna bullerplank."

Massor med gator – samma problem

Oavsett om du bor på Stora Ängby Allé, Runsavägen, Möjbrovägen, Islandsvägen, Bergslagsvägen, Hedebyvägen, Svoldervägen, Tacitusvägen eller någon annan av alla gator i Norra Ängby är det likartade bekymmer överallt.

Vissa lider mer av att Bromma växer och fler bilar ska trängas på samma gator. Andra har specifika problem för att trafiklösningarna kanske inte hängt med samtiden. Eller inte gjorts i samråd med dem som bor där och vet hur det fungerar.

Hur kan trafikmiljön bli bättre?

De generellt sett stora genomfartsvägarna i Norra Ängby skulle må bra av att delas upp i kortare etapper med hjälp av olika former av hastighetsbegränsande åtgärder. Flertalet bidrag till trafikundersökningen visar att det är en önskan många har. Idag är det många oavbrutna raksträckor på breda och öppna gator som inbjuder till höga hastigheter.

Citat från NTF: "Med så kallade sidoförskjutningar kan man *bryta siktlinjen* på långa raksträckor och därmed motverka en känsla som lätt inbjuder till höga hastigheter."

Det skulle vara bra om de stora infarterna till Norra Ängby markerade att det är just ett tätbebyggt bostadsområde man kör in i. Upphöjda övergångsställen tillsammans med avsmalnade vägsträckor kan både göra detta tydligt och sänka hastigheten. Lagom stora entréer istället för känslan av motorväg.

Tydligare 30-skyltning

En tydligare märkning av 30-sträckor skulle vara på sin plats. I dagsläget finns det såklart hastighetsskyltar vid varje infart till området, men det skulle inte skada att påminna här och där.

En genomgång av alla övergångsställen för att sätta en konsekvent standard i hela området vore bra. Idag har vissa bra belysning, några mittskylt, några andra har skyltar på sidorna och många är skymda av stora träd. De övergångsställen som finns på Beckombergavägen borde t ex alla vara av den avsmalnade typen. Varför inte följa Danderyds och Sundbybergs exempel där blå lyktstolpar vid övergångsställen har förstärkt belysning vilken faktiskt lyser upp fotgängare som väntar på sidan eller passerar över gatan?

Gatubelysningen skulle göra betydligt mer nytta om dess placering vore bättre planerad. Idag står förvånansvärt många gatlyktor och lyser upp trädkronorna så väldigt lite ljus når gata och trottoar. En genomtänkt beskärning av träd skulle göra mycket nytta, men i vissa fall skulle det kanske krävas en flytt av vissa lyktstolpar.

Långtidsparkering

När det gäller långtidsparkering där folk som bor någon helt annanstans ställer sin bil under längre perioder i Norra Ängby finns det olika alternativ. Många har önskat att Norra Ängby inte undantas från betald gatuparkering, men det skulle även gå att lösa delvis med tidsbegränsning på parkering.

Till sist: fartkameror och hastighetsskyltar som med radar visar den hastighet bilar faktiskt kör (eller en sådan variant som visar sur gubbe om man kör för fort) har fungerat på andra platser, så varför inte här? Tyvärr är processen inte så enkel att bara önska sig, Norra Ängby Trädgårdsstadsförening har redan ansökt om tillstånd för hastighetsvisare men fått avslag.

Fyra saker vi i Norra Ängby kan göra

HÅLL 30: Det kan omöjligen enbart vara boende någon annanstans som kör för fort i området, även om de såklart bidrar. Skulle alla i Norra Ängby se till att hålla max 30 km/timmen vore mycket vunnet. Det är inte svårt, och man förlorar inte mycket tid. Om alla gör sitt för att köra så säkert som möjligt har vi kommit en bit på vägen. Man kan också be hantverkare, taxichaufförer och budbilar att ta det lite lugnt.

KLIPP BUSKARNA: Buskar i området är på vissa platser alldeles för vildvuxna, det gäller både på tomter och allmän mark. De regler som gäller för höjd på häckar vid korsningar, utfarter och andra platser följs inte alltid som de ska. Detta skapar onödigt farliga situationer med dålig sikt, både för cyklister, fotgängare och bilister. Här kanske du kan hjälpa till på ditt hörn?

VAR SYNLIG: Under årets mörka månader syns många fotgängare och cyklister väldigt dåligt. Mörka kläder kombinerat med brist på reflexer och/eller cykellampor gör det onödigt riskabelt att vara i trafiken. Här är barn betydligt bättre än vuxna på att synas, trots att de är mindre. Fundera gärna på vad du kan göra för att synas bättre.

RAPPORTERA FEL: Upptäcker du något som behöver åtgärdas, det kan vara en trasig gatlykta eller ett farligt hål i vägbanan, använd Tyck till-appen eller rapportera till kommunen via webben. Annars kan det gå väldigt lång tid innan något händer. Vissa saker åtgärdar de faktiskt snabbt.

Vad kan skolorna göra?

Beckombergaskolan, Bromma Kyrkskola, Norra Ängby skola, Nya Elementar och Södra Ängby skola har alla elever som bor i Norra Ängby. Ett samarbete mellan dessa vore önskvärt för att kunna hjälpas åt när det kommer till trafiksäkerhet.

Ett sätt skulle t ex vara att se till så inte alla barn och föräldrar måste trängas på gator och trottoarer under samma korta tid vid lämning. Ett annat kan vara att ha fler temadagar och information om trafiksäkerhet.

Skolpoliser vid utsatta trafikplatser fanns förut i många år och var en uppskattad hjälp för många. Det skulle kunna återuppstå i ny form, kanske med hjälp av föräldrar? Ett vaktpass per förälder och år eller termin borde gå att genomföra, tillsammans med barnen såklart.

Ska presenteras för de ansvariga

Nu har vi frågat de som ville svara i Norra Ängby vad de tyckte om trafiksituationen och fått många bra synpunkter med förslag på förbättringar. Vissa saker skulle troligtvis kunna genomföras ganska snabbt och enkelt, medan andra idéer nog aldrig blir av.

Planen för Norra Ängby Trädgårdsstadförening är att presentera detta material för berörda parter som kan göra något åt det hela. Som med all stadsplanering är det såklart inte bara en part, utan en mängd olika ansvarsområden som kommer bli inblandade.

Bland de första sakerna vi ska ta tag i efter detta är att försöka få till en aktuell trafikmätning av olika delar av Norra Ängby. Med tanke på hur mycket angränsande Beckomberga och Råcksta har växt är det oundvikligt att trafiken till och från dessa områden spiller över in i vårt område.

Har du något du vill förbättra i trafikmiljön? Gå ihop med några grannar eller andra som är engagerade och lämna ett medborgarförslag till kommunen.

Vill du fortsätta det arbete som påbörjats med denna trafikundersökning, hör gärna av dig till oss.

Brommabor utbildades i krisberedskap

Det blev Försvarsutbildarna som fick uppdraget av MSB att utbilda Brommabor i krishantering. Den 6 september samlades många intresserade i Bromma Gymnasium.

Försvarsutbildarna fick uppdraget av MSB att utbilda Brommabor i krishantering.

Kriskvällens rubriker
- KRIS identifikation – vad är en kris
- Hur ser myndigheternas och ditt eget ansvar ut vid ett krisläge
- Urban överlevnad – hur klarar man sju dygn utan el och vatten och avlopp.

Vad kännetecknar en KRIS?
- Den är oväntad
- Den drabbar människor i stora delar av samhället och hotar grundläggande värden och funktioner.
- Den hanteras inte med normala resurser

Exempel på kriser i nutid
- Ljusdal – branden som förstörde ett område stort som 20.000 fotbollsplaner eller 13500 hektar.
- Drottningatan – en terrorist körde ihjäl och skadade människor med lastbil
- Klyptosporodiumutbrottet i Östersund – 27000 personer fick koka, allt vatten, i tre månader.
- Tsunamin – 543 svenskar dog i Thailand efter en enorm flodvåg.

Hur får man information
- MSB ansvarar för information under och efter en kris. Vid kriser finns risk för felaktig eller falsk information. Använd därför säkra källor. (MSB har samlat sin information på: www.krisinformation.se/detta-gor-samhallet/vad-ar-en-kris/vma-sa-varnas-allmanheten). Först kommer VMA = Viktigt meddelande till allmänheten. Det är ett utomhuslarm (hesa Fredrik) med en signal i 7 sekunder, därpå tystnad i 14 sekunder, ny signal i 7 sekunder. Hör du detta, gå in stäng dörrar och fönster och inhämta mer information.
- Information i radio kommer i P4, som är kanalen för krisinformation.
- 11313 är numret dit man kan ringa för att få information vid en kris.
- 112 är fara för liv, egendom eller miljö
- För att du själv skall kunna underrätta dina anhöriga har Facebook en funktion vid nödlägen – *Jag är i säkerhet*.

Urban överlevnad
= vatten, värme, mat och sömn
Som privatperson förväntas du klara dig själv i sju dagar eller 168 timmar. Därför finns det all anledning att fundera på hur länge du klarar du dig på det du har hemma idag om elen och vattnet försvinner under längre tid.

Vatten
En person behöver ca 35 liter vatten per person för att klara en vecka. Du förväntas ha dunkar/kärl att förvara och hämta vatten i. Försvinner vattnet kommer staden att ordna tappställen för vatten.

Vid kriser kan det finnas risk för föroreningar i vatten. Förbered dig med vat-

Samhällets ansvar ut vid en kris

Ett krisläge skall i första hand hanteras så lokalt som möjligt, i kommunen. Stadens planering finns i Stockholms stads trygghets och säkerhetsprogram 2018-2021. Här är länkar till mer information:

Övergripande – samhällsansvar: www.krisinformation.se/detta-gor-samhallet/samhallets-ansvar
Kommunerna: www.krisinformation.se/detta-gor-samhallet/samhallets-ansvar/kommuner
Länsstyrelsen: www.krisinformation.se/detta-gor-samhallet/samhallets-ansvar/lansstyrelsen
Landstingen: www.krisinformation.se/detta-gor-samhallet/samhallets-ansvar/landsting
Regeringen: www.krisinformation.se/detta-gor-samhallet/samhallets-ansvar/regeringen
MSB: www.krisinformation.se/detta-gor-samhallet/samhallets-ansvar/myndigheter-med-sarskilt-ansvar/msb

I krislägen samarbetar länderna inom EU. Exempelvis användes både flygplan och brandbilar från andra länder vid bränderna under sommaren.

Hur länge klarar du dig på det du har hemma om elen och vattnet försvinner under längre tid?

tenreningstabletter och kokmöjligheter. Ett stormkök som drivs med rödsprit duger bra.

Avlopp
Toaletter fungerar inte när vattnet försvinner. Påsar som toalett rekommenderas. Det är kommunens ansvar att sedan ta hand om avfallet.

Värmen
Den som har en braskamin är lycklig vid dessa tillfällen. När det är nollgradigt ute blir husen snabbt kalla. Nedkylningen går snabbare ju sämre huset är isolerat. Då är det viktigt att ta tillvara kroppsvärme. Flytta in i ett rum, isolera rummet med gardiner och madrasser och samla varma kläder och täcken

Sömn
Sömnen är extra viktig i ett krisläge. Utan sömn kan man inte fatta riktiga beslut, och när man fryser kan man inte sova.

Mat
När strömmen går så fungerar inte kyl och frys. Färskmaten blir snart dålig, däremot kan frysen klara flera dygn. Enklaste kokkärl är stormkök. För att klara sju dagar bör du också du ha ett lager med konserver, torrvaror och vatten.

Annat som blir extra viktigt i en kris
Batterier med lång livslängd, radio som går på batteri, pannlampa/ficklampor, fotogenlampor, braständare/tändstickor, ljus, fotogenlampor, en tankad bil, kontanter eller värdeföremål, en aktuell telefonbok, mediciner, första förbandslåda, braständare, varma kläder och täcken. God kontakt med grannar kan aldrig underskattas!

I skrivande morgonstund upptäckte vi att vattnet på Hildebrandsvägen var smutsigt brunt. Jag ringde Stockholm Vatten som inte visste något, men som skulle undersöka. Jag lade ut en fråga på vår Grannsamsgrupp. Genast fick vi svar på orsaken, man filmade vattenledningsröret, samt ett erbjudande från en hjälpsam granne om rent vatten. Vi hade redan tappat upp vatten ur Donken, vår vattendunk, där vi förvarar rent vatten. För säkerhets skull.

Text och foto: Elisabet Engdahl-Linder
foto: MSB

Salong Runsten
vid Runstensplan
med 15 års erfarenhet & gesällbrev
Dam-Herr-Barn
ansluten till bokadirekt.se
Vi gör allt inom branschen
Special Kampanj
FRANS-förlängning, NAGEL- och HuD-behandling
bokadirekt.se
salong runsten
salongrunsten
Tel: 070-56 32 173
Långskeppsgatan 9, Norra Ängby, Bromma

Byggrojektet på ängen vid Råckstavägen har redan kommit långt.

Projektet längs Bergslagsvägen har åter väckts till liv.

Nya protester mot de ”snabba husen”

De två byggprojekten med så kallade snabba hus varje sida av bensinmacken vid Råckstarondellen har överklagats i flera omgångar av boende i närheten.

Norra Ängby Trädgårdsstadsförening har skrivit ett brev med föreningens synpunkter till Stadsbyggnadskontoret.

I senaste numret av tidningen skrev vi om projektet på ängen mot Råcksta där markarbeten pågått sedan länge.

Sedan dess har det även publicerats en bygglovsansökan för det andra projektet med höghus på ängen längs Bergslagsvägen.

Höstens beslut är nu överklagat

I augusti lämnade både närboende och föreningen synpunkter på projektet längs Råckstavägen. Men Stadsbyggnadskontoret tillbakavisade dessa synpunkter och den 11 oktober blev byggbolagets tilläggsansökan godkänd. Detta nya beslut är nu överklagat till Länsstyrelsen av Norra Ängby Trädgårdsstadsförening (se brevet) och grannar nära ängen. Föreningens argument har varit och är framför allt att den komplicerade konstruktionen av husen pekar på att man inte avser att riva dem efter 15 år som är den maximala tiden som byggnader med tidsbegränsat bygglov får stå.

– Vi i styrelsen ser tyvärr inga tecken på att Stockholms Stad har förmåga och planering för att bygga permanenta bostäder för uthyrning eller för en långsiktig lösning av bostadsbristen. Vi ser också att eftersom bygglovet preciserar att de

Det ena projektet med ”snabba hus” ska byggas bredvid bensinmacken vid Råckstarondellen och det andra en bit in på Råckstavägen.

boende som avses kunna hyra i dessa hus är unga vuxna så kommer man därigenom att skapa ett kategoriboende vilket är mycket olyckligt.

Saknas parkeringsplatser

Ett tredje argument är att det saknas parkeringsplatser för de runt 250 hushållen som tillkommer i vårt närområde vilket kommer att innebära att närliggande villagator kommer att bli fyllda av parkerade bilar ägda av de boende i de nya husen. Redan idag är Norra Ängbys gator nära Råcksta belastade av bilar från de som flyttat in i Vattenfallsområdets nya bostäder.

Det andra projektet

För det andra projektet, längs Bergslagsvägen, har byggbolaget lämnat in en förnyad ansökan om bygglov. Den första 2015 underkändes av Mark- och Miljööverdomstolen. Föreningen har lämnat synpunkter på denna nya ansökan och ett flertal av boende på de närliggande gatorna Hedebyvägen och Bergslagsvägen har lämnat eller kommer att lämna synpunkter.

– Förutom de argument som vi lämnat för bygget på Råckstaängen så tillkommer här trafikfrågan. Vi menar här att den tillkommande biltrafiken mellan de nya husen och Bällstavägen samt korsningen vid Islandstorget kommer att medföra risker för barn och ungdomar på väg till och från Södra Ängby skola. Därtill påverkas också trafikflödet i korsningen.

DIN GLASMASTARE PA HEMMAPLAN!
ALLT I GLAS – SEDAN 1931!
Mattias Bröms hälsar välkommen till Bergslagsvägen 262 vid Islandstorget.
Öppet mån–tors 8–17 och fre 8–15. Lunch mellan 12 och 1.
Ring gärna på 37 06 18. www.angbyglas.com
Ängby Glasmästeri & Ramaffär AB

Norra Ängby Trädgårdsstadsförening

Stadsbyggnadskontoret
Registraturen
Box 8314
10420 Stockholm

stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

Ärende avseende Snabba Hus, kv Grimsta 1:5, sydost om kv Tanken 1, Dnr: 2018-14101.

Norra Ängby Trädgårdsstadsförening motsätter sig projektet med följande motiveringar:
Byggnationen av motsvarande s.k. snabba hus sydväst om kv. Långskeppet visar med all önskvärd tydlighet att byggnaderna **inte är byggda för en livslängd på 10 eller 15 år.** Det är fegt att stadsbyggnadsnämndens politiker överlåter åt sina framtida efterträdare att ändra detaljplanen så att de provisoriska husen kommer att kunna stå kvar.
Det är principiellt fel att bygga en så **stor koncentration av kategoribostäder**, såvida det inte handlar om studentbostäder. Det kommer med all sannolikhet påverka vår bostadsmiljö negativt.
Norra Ängby Trädgårdstadsförening anser vidare att platsen för de tillfälliga bostäderna är illa vald då projektet inte inkluderar parkeringsplatser för boende vilket kommer att leda till att närliggande villagator i Norra Ängby kommer att drabbas av ett parkeringselände. Tyvärr är tanken att alla unga vuxna cyklar istället för att använda bil fortfarande en utopi. Det är en realitet för boende i Norra Ängby att gatorna vid Bergslagsvägen fylls på med långtidsparkering från områden där parkeringsavgift har införts. Vi menar också att biltrafiken från de tillfälliga bostäderna via villagatorna fram till Bällstavägen och korsningen vid Islandstorget kommer att medföra en risk för barn och ungdomar på väg till och från Södra Ängby skola. Det innebär också en belastning för trafikflödet i denna korsning.

Norra Ängby 12 november 2018

Anna-Karin Ekhholm
Ordförande
Norra Ängby Trädgårdstadsförening

Så har våra fornminnen vårdats i år

Tillsammans med arkeolog Gerhard Flink, Landskapsarkeologerna, har jag i november besökt de fornminnen i Norra Ängby som skyltats av Stockholms stadsmuseum och Bromma Hembygdsförening. Flink har i uppdrag av länsstyrelsen att se på fornminnen och hur de vårdas i kommunen.

De flesta gravarna på gravfältet vid Runsavägen är fint röjda.

Gravfältet vid Runsavägen

Vi vandrade såväl på västra som östra sidan av Ryssmuren och inspekterade fornminnesvården. De flesta gravarna på gravfältet är fint röjda. Ett gammalt träd har delvis knäckts och ligger i hålvägen intill gravar på östra sidan om muren. Den längst bort belägna mittblocksgraven (troligen bronsålder) bör bevakas från vårdsynpunkt kommande år då det finns antydan till påväxt på graven. Höjden över havet är 23 m.

Stormannahallen i Karsvik

Detta är kanske Stockholms mest intressanta fornminne och dateras till vikingatid. Vid universitetets grävning 2008/2009 påträffades en rest av en trästolpe som 14C-daterades till mellan 660 och 820 e. Kr. Dessutom framkom bl.a. brynen, keramik, en grön vikingatida glaspärla, bitar av järnslagg, en kniv, spikar och lerklining förutom föremål från medeltid och nyare tid. Höjden över havet är 28 m. Platåhusgrunden är mycket fint vårdad och syns tydligt. Däremot är den stora röseliknande graven strax väster om platåterrassen i stort behov av att röjas från sly vilket vi får hoppas sker 2019. Den graven delgrävdes av Stockholms universitet 2008 och 2009. Ännu längre västerut finns terrasser från äldre järnålder (RAÄ 109) som tidigare har röjts i samband med grävningen 2008 och 2009 samt av Nils Ringstedt och Hans-Erik Jonsson. Dessa terrasser bör kommande år hållas fria från sly. De dateras till ca 400-talet.

Området vid runstenen är fint fornminnesvårdat.

Gravfältet vid Komötet

De gravar som ligger närmast hörnet Liljegrensvägen/Peringskiöldsvägen är fint vårdade högar. Däremot är de högar som ligger strax öster om de skötta gravarna beväxta med mycket högt sly. Dessa högar bör vårdas kommande år så att en helhetsbild kan erhållas av gravfält 63.

Det finns en tresidig grav längre upp i backen som idag är svår att se. Den bör röjas fram på samma sätt som den längre ner i sluttningen befintliga tresidiga graven.

På gravfält 64 öster om gravfält 63 är en stor hög nära skolan röjd medan andra gravar inte är vårdade. Det är önskvärt att få även dessa vårdade.

Runstenen vid Runstensvägen

Området är fint fornminnesvårdat.

Björklundsgravfältet

I många år har den del av gravfältet som ligger nära Bällstavägens östra sida vårdats så att gravar fint syns. Däremot är gravarna mellan den vårdade delen och Ängby slott aldrig vårdade. Här finns ett stort behov av att röja i skogen och ta fram de överväxta gravarna. När de en gång anlades under vikingatiden var de självfallet inte beväxta med träd och sly. Att ta fram gravarna som de en gång såg ut är därför en angelägen uppgift. Samma förhållande gäller de stora gravarna väster om Bällstavägen. De tillhör samma gravfält. Här har aldrig någon fornminnesvård ägt rum och de syns inte när växtlighet med löv finns. Det är angeläget att också dessa fina gravar vårdas eftersom beväxning med sly och träd skadar fornminnena. Det är viktigt att dessa gravar skyddas från växtlighet och bevaras.

Jag har meddelat Bromma stadsdelsförvaltning dessa observationer inför kommande års fornminnesvård i Norra Ängby.

Nils Ringstedt

Kungligheter och kändisar längs minnenas promenad

Nils Ferlin, PC Jersild, Björn Borg, Ted Gärdestad, Drottning Elisabeth och Gustaf VI Adolf var några av de namn som som nämndes under föreningens vandring "Öst till Väst i Norra Ängby" söndagen den 16 september.

Höstsolen var vänligt varm när vandringen startade vid Nya Elementar.

Närmare 30 personer följde med Birgit Karlsson från kulturmiljögruppen. Hon inleddde med att visa konsten på Nya Elementars väggar och den svarta observatoriekupolen på skolan tak.

På Runsavägen passerade grupppen Gisela och Björn Gustafsons hus där poeten Nils Ferlin ofta var gäst hos Giselas familj när hon var ung. Om detta berättade vi i en artikel i Norra Ängby Tidning nr 2 i år.

Ovanligt religiöst sällskap

Minnenas promenad fortsatte förbi Ryssgraven vid Runsavägen och över Beckombergavägen till den vita villan på Stolpevägen som tidigare rymt både mjölkbutik och det religiösa sällskapet Plymouthbröderna.

På Rökstensvägen såg vi Ängbystugan där PC Jersild växte upp och senare berättade om i boken "Fem hjärtan i en tändsticksask".

Efter fikapaus i Björkan passerade gruppen bland annat tennisplanerna vid Runstensplan där Norra Ängbybon Percy Rosberg ibland tränade Björn Borg.

– Ibland tränade även Ted Gärdestad på tennisplanen, berättade den gamle Ängbyveteranen Arne Lenneryd som följde med på promenaden.

Kungligt besök

I slutet av Anundsvägen, nästan på gränsen till Råcksta, ligger småstugan som Englands drottning Elisabeth besökte tillsammans med den svenske kungen 1956. Drottningen ville se ett exempel på det omtalade svenska folkhemmet.

När vi nu passerade huset på Anundsvägen kom nuvarande ägaren ut på trappan och frågade om vi ville se inramade bilder från det kungliga besöket. Och det ville vi.

Text och foto: Rolf A Olsson
Foto: Lotta Hirschberg

Birgit Karlsson från Trädgårdsstadsföreningens kulturmiljögrupp inledde med att visa Liss Erikssons relieffer på Nya Elementars vägg.

P C Jersilds barndomshem på Rökstensvägen.

Huset på Anundsvägen som fick kungligt besök.

Hantverkshjälp

Ombyggnad/tillbyggnad/stambyten
Engqvist Bygg AB
www.engqvistbygg.se
Ingentingsgatan 6, 171 71 Solna
070-529 35 22

Badrumsrenoveringar, till- & ombyggnad!
Tommy Berggren Bygg AB
www.tbbygg.se
Box 1053, 171 21 Solna
Tel 070-837 14 76

Patrik Dahlkvist Bygg AB
Hågavägen 9 168 54 Bromma
Mobil 073-986 22 68

Fönster, ombyggnad och renovering
iwa21 AB
Stenhammarsvägen 13, 168 58 Bromma
Tel: 08-21 36 21

Mark/grund/fasad/tak/bygg/badrum
Johnson & Nilsson Byggmekano
Falkstigen 7, 172 76 Sundbyberg
Tomas J: 076-877 10 60 / 29 05 78
Stefan N: 076-877 10 61 / 29 25 24

Totalentreprenör
TvåTumTvå Bygg – Jan Eklund
janne@tvatumtvabygg.se
Mobil 070-783 93 75

Trädbeskärning/trädgårdsstyling
Sköna Trädgård/Marion Strandberg
073-533 12 37 www.skonatradgard.se
info@skonatradgard.se

Om & tillbyggnader, renoveringar, fasad, badrum, målning!
Roberts hantverksservice
www.robertshantverksservice.com
Adilsvägen 16, 168 53 Bromma
Mobil 070-412 63 84

Annonsera

Vill du annonsera –
Ring Johan på 073-983 22 07.
Boka 4 ggr/år för 1000 kr!

Medlemsförmåner

Du som har betalt medlemsavgiften på 150 kr för 2018 kan gå till Fjelkners Fastighetsmäkleri på Ängby Torg och få årsmedlemsdekal klistrat på ditt kort. Då gäller det för medlemsrabatter och övriga förmåner enligt följande lista.

Medlemsavgiften beslutades på årsmötet till oförändrat 150 kr. Här de företag som lämnar rabatt vid uppvisandet av medlemskortet.

Medlemskortet = förmån!
Som medlem får du rabatt hos en del av våra handlare i närheten.

Ängby Smycken
10 procent på lagervaror (ej beställningsarbeten) t ex smycken, halskedjor, födelsedags- & doppresenter: 08-37 06 34

Föreningen har hos några medlemmar placerat ut en del trädgårds- och andra prylar för uthyrning eller lån. Ring och boka:

Stege 9 m
Johan Gunnarsson, Franklandsvägen 29, 08-37 66 44
Kostar 50 kr + 5 kr/dag.

Flaggstångsvinsch
Torgil Leifsson, Jomsborgsvägen 7, 070-531 13 40, torgil.leifsson@gmail.com
– Gratis!

Gallervält
Krister Bengtsson, Rökstensvägen 11, 08-87 22 59.
25 kr/dygn, 50 kr för icke medlemmar.

Elektrisk märkpenna för metall
HE Jonsson Jordanesvägen 7
070-897 02 22.
Gratis lån men deposition.

Färglikare
och Tidskriften Byggnadskultur
johan.schaeffer@yahoo.se
073-983 22 07.
Gratis lån men deposition. Max 3 dagar.

Gilla oss på facebook!
www.facebook.com/norraangby

VILL DU HA EN TORR OCH VARM KÄLLARE?

Förutsättningen för det är att man värmeisolerar på väggens utsida.
Det är inte bara markvatten som orsakar fuktskador, utan kanske ännu mera innifrån kommande luft i form av vattenånga som koncentreras i väggen.
En enkel och säker lösning är Pordränmetoden. Pordrän är en fuktskyddad skiva av cellplastkulor som är värmeisolerande, dränerande, ventilerande och kapillärbrytande.
Pordrän har funnits på marknaden sedan 1965.
Ring oss för kostnadsfri rådgivning.

PORDRÄN® Värmeisolerande och dränerande skivor

GT GRUNDTEKNIK I SAMARBETE MED SVENHEIMS ENTREPRENAD
Packstensgränd 5 Vällingby Ring 87 33 87/0705 - 87 33 87
GRUNDISOLERINGAR PÅLNINGSARBETEN TRÄDGÅRDSANLÄGGNINGAR VATTEN & AVLOPP

Norra Ängby Trädgårdsstadsförening

Genom ditt medlemskap visar du att du vill vara del i en gemenskap som har som ändamål att främja Norra Ängbybornas gemensamma intressen, verka för en trivsam boendemiljö och goda kontakter mellan medlemmarna. Ju fler medlemmar föreningen har desto starkare kan vi agera i för oss angelägna frågor.

Genom medlemskap i Norra Ängby Trädgårdsstadsförening får du

- möjlighet att delta i alla föreningens aktiviteter under ett helt år
- ditt exemplar av Norra Ängbyalmanackan hem i brevlådan
- låna föreningens prylar: stegar, märkpenna, färglikare mm
- möjlighet att få föreningens månatliga nyhetsbrev levererat per e-post
- nyttig och intressant information på föreningens hemsida
- vissa rabatter

Inte minst viktigt är att du i och med ditt medlemskap stödjer föreningens engagemang i för Norra Ängbyborna angelägna frågor, t ex angående nybyggnationer i och omkring vårt område eller att sprida kunskap om och främja områdets unika värden. Du blir medlem i trädgårdsstadsföreningen genom att betala medlemsavgiften, som är 150 kr per hushåll och år och medlemskapet gäller för perioden april–mars. I början av april, får du ditt medlemsbrev med inbetalningskort i brevlådan. Medlemsavgiften betalas till föreningens plusgirokonto 94 01 78-7.

Kulturmiljögruppen inom Norra Ängby Trädgårdsstadsförening

Gruppen vill – utgående från Norra Ängby som riksintresse för kulturmiljövården:

- öka kunskapen om och medlen till bevarande av stadsdelens unika värden
- genom insamling av bakgrundsmaterial och kontakt med berörda myndigheter dokumentera stadsdelens historia
- göra fakta om våra hus och trädgårdar tillgängliga för de boende så att de kan anpassa dessa med bibehållen inneboende charm för framtida behov

Vill du engagera dig i dessa frågor är du mycket välkommen. Vi träffas ungefär var sjätte vecka.
Mejla kulturmiljogruppen@norra-angby.se eller Johan Schaeffer: johan.schaeffer@yahoo.se eller 0739 83 22 07.

Grannsamverkan i Norra Ängby

Hans Erik Jonsson, 070-897 02 22, grannsamverkan@norra-angby.se

Föreningens styrelse

Anna-Karin Ekholm, ordförande, 08-30 66 77, annakarinekholm@hotmail.com

Carola Bengtsson, Café Björkan, Julmarknad, Äppelsöndag, glöggen, Midsommar, Ängbyloppet, 070 733 58 42, carola.my@hotmail.com

Elisabet Engdahl-Linder, Fototävlingen, tidningsredaktionen, kalenderprojektet, 070 746 62 40, elisabet.engdahl.linder@gmail.com

Birgitta Forssblad, kassör, 070 877 64 14, birgitta@forssblad.se

Lotta Hirschberg, tidningsredaktionen, medlemsregister, 073 997 63 39, lotta.hirschberg@bredband.net

Stefan Tell, 070 888 94 07, stefan@stefantell.se

Suppleanter

Alex Odelius, 070 919 92 43, alex@odelius.se

Bengt Randers, 070-344 53 85, bengt.randers@gmail.com

Revisorer: **Lars-Göran Gabrielsson,** 076 945 84 52, lagges@gmail.com. **Sven Rygart,** 08-87 09 70, sven@rygart.se
Valberedning: **Thomas Fagerholm,** 070 550 81 30, thomas.fagerholm@telia.com

Föreningens adress: **Norra Ängby Trädgårdsstadsförening,** c/o Ekholm, Bergslagsvägen 252, 168 55 Bromma

ISSN 2001- 290X

Årsmöte

Norra Ängby Trädgårdsstadsförening

Tisdag 26 mars 2019, kl 19

Lokal: Tempus, Beckombergavägen 3

Mer information om arrangemang kommer i nyhetsbrevet och på hemsidan

www.norra-angby.se

Prenumerera på nyhetsbrevet

Motioner till årsmötet i Norra Ängby Trädgårdsstadsförening

Medlemmar i föreningen hälsas välkomna till årsmötet som äger rum
Tisdag 26 mars 2019, kl 19.
Plats: Tempus,
Beckombergavägen 3

Agenda till föreningens årsmöten finns på vår hemsida – www.norra-angby.se/foreningen/stadgar – se paragraf 13.

Motioner från medlemmar ska vara styrelsen tillhanda senast 31 januari 2019. Motionerna tillsammans med styrelsens kommentarer kommer att publiceras på hemsidan senast 14 februari 2019.

Verksamhetsberättelsen och årsredovisningen för det gångna året publiceras på hemsidan senast 28 februari 2019 samt i nästa nummer av Norra Ängby Tidning som delas ut första veckan i mars 2019.

MÅLA BROMMA
ENTREPRENAD

Boka in en fasad, tak eller fönsterrenovering

Vi på MålaBromma har 18-års brancherfarenhet inom renovering av fasader, tak och fönster.

Kontakta oss på Målabromma så får ni en kostnadsfri offert inom 48 timmar.

Mer information och referenser finner ni på vår hemsida.

08-51 51 92 10
info@malabromma.se
www.malabromma.se
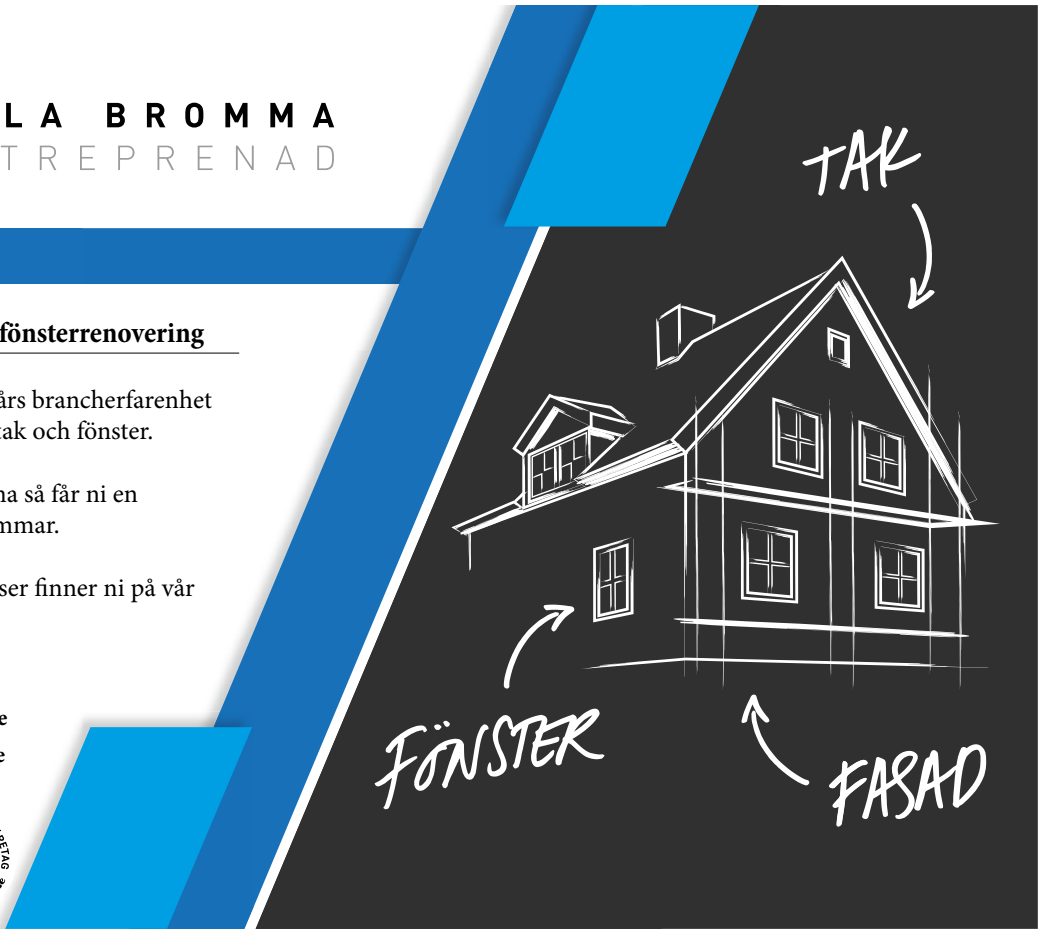
REKOMMENDERAT FÖRETAG 2018 reco.se
REKOMMENDERAT FÖRETAG 2017 reco.se
REKOMMENDERAT FÖRETAG 2016 reco.se